

Klassieke Olympiaden 2018-2019

Opgaven Grieks

ronde 1

Vooraf aan de leerlingen

- De Griekse tekst is voorzien van aantekeningen die je op pagina 2 en 3 vindt.
- Er zijn in totaal 23 vragen. Elke afzonderlijke vraag is 1 punt waard.
- De tijd waarin de toets afgenomen wordt, bedraagt maximaal 50 minuten. Leerlingen met dyslexie krijgen 15 minuten extra.
- Het gebruik van een Grieks-Nederlands woordenboek is toegestaan, zoals bij het Centraal Eindexamen.
- Het gebruik van een woordenboek Nederlands is niet toegestaan.

Veel succes!

Inleiding

In de onderstaande passage lezen we over de lotgevallen van de godin Demeter na de roof van haar dochter Persephone door Plouton. Deze mythe verklaart rituelen en namen die een rol spelen in de Thesmophoriën. Dit jaarlijks driedaagse feest ter ere van Demeter en Persephone werd uitsluitend door vrouwen gevierd. Op de laatste dag van het festival werd een rite uitgevoerd om de akkers en de vrouwen vruchtbaar te maken. Ook bij de mysteriën in Eleusis werden riten uitgevoerd die teruggaan op deze mythe.

Tekst

1 Πλούτων δὲ Περσεφόνης ἔρασθεις Διὸς συνεργούντος ἤρπασεν αὐτὴν
2 κρύφα. Δημήτηρ δὲ μετὰ λαμπάδων νυκτός τε καὶ ἡμέρας κατὰ πᾶσαν
3 τὴν γῆν ζητοῦσα περιήει· μαθοῦσα δὲ παρ' Ἑρμιονέων ὅτι Πλούτων
4 αὐτὴν ἤρπασεν, ὀργιζομένη θεοῖς κατέλιπεν οὐρανόν, εἰκασθεῖσα δὲ
5 γυναικὶ ἤκεν εἰς Ἐλευσίνα. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπὶ τὴν ἀπ' ἐκείνης
6 κληθεῖσαν Ἀγέλαστον ἐκάθισε πέτραν παρὰ τὸ Καλλίχορον φρέαρ
7 καλούμενον, ἔπειτα πρὸς Κελεὸν ἐλθοῦσα τὸν βασιλεύοντα τότε
8 Ἐλευσινίων, ἔνδον οὐσῶν γυναικῶν, καὶ λεγουσῶν τούτων παρ' αὐτὰς
9 καθέζεσθαι, γραῖά τις Ἰάμβη σκώψασα τὴν θεὸν ἐποίησε μειδιᾶσαι. Διὰ
10 τοῦτο ἐν τοῖς Θεσμοφορίοις τὰς γυναῖκας σκώπτειν λέγουσιν.

11 De vrouw van Keleus, Metaneira, had een kindje waarvan ze de verzorging
12 nu aan Demeter toevertrouwde. Die wilde het onsterfelijk maken en legde de
13 baby 's nachts in het vuur en haalde het sterfelijke vlees van hem af. Maar
14 omdat Demophon (want zo heette het kind) overdag onwaarschijnlijk snel
15 groeide, hield Praxithea in de gaten wat er gebeurde, en toen zij merkte dat
16 het kind in het vuur was gelegd, gaf ze een luide kreet. Daarop werd het kind
17 door het vuur verteerd en maakte de godin zich bekend. Voor Triptolemos, de
18 oudste van de kinderen van Metaneira, maakte ze een wagen met
19 gevleugelde draken, en ze gaf hem tarwe die hij hoog door de hemel
20 vliegende over de bewoonde wereld uitzaaide.

(...)

- 24 Διὸς δὲ Πλούτωνι τὴν Κόρην ἀναπέμψαι κελεύσαντος, ὁ Πλούτων, ἵνα
 25 μὴ πολὺν χρόνον παρὰ τῆ μητρὶ καταμείνῃ, ῥοιᾶς ἔδωκεν αὐτῇ φαγεῖν
 26 κόκκον. Ἡ δὲ οὐ προῖδομένη τὸ συμβησόμενον κατηνάλωσεν αὐτόν.
 27 Καταμαρτυρήσαντος δὲ αὐτῆς Ἀσκαλάφου τοῦ Ἀχέροντος καὶ Γοργύρας,
 28 τούτῳ μὲν Δημήτηρ ἐν Ἄιδου βαρεῖαν ἐπέθηκε πέτραν, Περσεφόνη δὲ
 29 καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν τὸ μὲν τρίτον μετὰ Πλούτωνος ἠναγκάσθη μένειν,
 30 τὸ δὲ λοιπὸν παρὰ τοῖς θεοῖς.

*Apollodoros, Bibliothek 1.5.1-3
 vertaalde passage van John Nagelkerken*

Aantekeningen

regel 1	ἔραμαι + <i>gen.</i>	verliefd zijn op
regel 1	συνεργέω	helpen
regel 2	κρύφα <i>bijw.</i>	heimelijk
regel 2	ἢ λαμπάς, -άδος	fakkel
regel 3	περιῖει	ἦει <i>is imperf. 3 ev. van εἶμι (gaan)</i>
regel 3	Ἑρμιονεύς, -έως	inwoner van Hermione (<i>In de plaats Hermione was een kloof waardoor de aarde in contact stond met de onderwereld.</i>)
regel 4-5	εἰκασθεῖσα + <i>dat.</i>	in de gedaante van
regel 5	καλέω ἀπό + <i>gen.</i> , <i>aor. pas.: ἐκλήθην</i>	(ver)noemen naar
regel 6	ἢ Ἀγέλαστος πέτρα	de Lachloze rots
regel 6	καθίζω	gaan zitten
regel 6	τὸ Καλλίχορον φρέαρ	de Kallichorosput
regel 8	αὐτάς	<i>lees: ἐαυτάς</i>
regel 9	ἢ γραῖα	oude vrouw
regel 9, 10	σκώπτω (+ <i>acc.</i>)	grappen maken (met)
regel 9	ποιέω + <i>A.c.l.</i>	<i>vul aan: αὐτήν; ervoor zorgen dat</i>
regel 9	μειδιάω	glimlachen
regel 10	τὰ Θεσμοφόρια	Thesmophoriën (<i>zie inleiding</i>)
regel 15	Praxithea	<i>dienares van Metaneira</i>
regel 24	ἢ Κόρη	<i>Bedoeld wordt Persephone.</i>
regel 24	ἀναπέμψω	omhoog sturen
regel 25	καταμείνῃ	<i>Het onderwerp is ἡ Κόρη.</i>

regel 25	ἡ ῥοιά	granaatappel
regel 25	ἔφαγον	<i>them. aor. van ἐσθίω</i>
regel 26	προ-όράω, <i>aor. προ-εἶδον</i>	voorzien, zien aankomen
regel 26	συμβαίνω, <i>fut.</i>	gebeuren
	συμβήσομαι	
regel 26	καταναλίσκω, <i>aor. κατηνάλωσα</i>	opeten
regel 27	καταμαρτυρέω + <i>gen.</i>	getuigen tegen
regel 27	ὁ Ἀσκάλαφος	<i>Askalaphos is de zoon van Acheron en een van de bewakers van de onderwereld. Hij verklapte dat Persephone in de onderwereld granaatappelpitten gegeten had, waardoor Plouton haar kon dwingen te blijven.</i>
regel 27	ὁ Ἀχέρων	<i>De Acheron is de riviergod van een van de rivieren die door de onderwereld stromen.</i>
regel 27	ἡ Γόργυρα	<i>Gorgyra is een nimf en moeder van Askalaphos.</i>
regel 28	τούτῳ	<i>bedoeld wordt Askalaphos</i>
regel 28	ἐν Ἄιδου	<i>lees: ἐν οἰκιᾷ Ἄιδου</i>

Vraag 1

Regel 1 Πλούτων

Wat is de relatie met Zeus?

- A. broer
- B. kleinzoon
- C. vader
- D. zoon

Vraag 2

Regel 1-2 Πλούτων δὲ τ/μ αὐτὴν κρύφα.

Welke van de onderstaande beweringen is juist?

- A. ἐρασθεῖς en συνεργοῦντος zijn beide gelijktijdig met ἤρπασεν
- B. beide zijn voortijdig met ἤρπασεν
- C. ἐρασθεῖς is gelijktijdig, συνεργοῦντος voortijdig met ἤρπασεν
- D. ἐρασθεῖς is voortijdig, συνεργοῦντος gelijktijdig met ἤρπασεν

Vraag 3

Regel 4 αὐτήν

Het woord αὐτήν verwijst naar:

- A. Περσεφόνης (regel 1)
- B. Δημήτηρ (regel 2)
- C. ἡμέρας (regel 2)
- D. γῆν (regel 3)

Vraag 4

Regel 3-4 ὅτι Πλούτων αὐτὴν ἤρπασεν

Zet deze bijzin om in een Acl.

Vraag 5

Regel 4 ἤρπασεν

Met welke tijd geef je deze persoonsvorm het beste weer in het Nederlands?

- A. onvoltooid tegenwoordige tijd (o.t.t.)
- B. onvoltooid verleden tijd (o.v.t.)
- C. voltooid tegenwoordige tijd (v.t.t.)
- D. voltooid verleden tijd (v.v.t.)

Vraag 6

Regel 5 ὀργιζομένη θεοῖς

- a. Noteer een reden waarom Demeter boos is op Zeus. Baseer je antwoord op het voorafgaande.
- b. Noteer nog een andere reden waarom Demeter boos kan zijn op Zeus. Baseer je antwoord op je kennis van de mythologie.

Vraag 7

Regel 5-6 ἐπὶ τὴν ἀπ' ἐκείνης κληθεῖσαν Ἀγέλαστον ... πέτραν

- a. Naar wie verwijst ἐκείνης? Antwoord in het Nederlands.
- b. Leg uit waarom deze rots ἀγέλαστος wordt genoemd.

Vraag 8

Regel 6 Καλλίχορον

Wat is de letterlijke betekenis van dit woord?

Vraag 9

Noteer achtereenvolgens het onderwerp van ἐκάθισε (regel 6) en van ἐποίησε (regel 9).

Vraag 10

Welke vorm is geen aoristus?

- A. κατέλιπεν (regel 4)
- B. ἐλθοῦσα (regel 7)
- C. λεγουσῶν (regel 8)
- D. μειδιᾶσαι (regel 9)

Vraag 11

Regel 17 “en maakte de godin zich bekend”

Citeer het Griekse tekstelement uit het voorgaande waaruit blijkt dat de godin zich vermomd had.

Vraag 12

Regel 19 “en ze gaf hem tarwe”

Leg uit dat het logisch is dat dat door Demeter wordt gedaan.

Vraag 13

Regel 24 κελεύσαντος

Met welk voegwoord kun je dit participium het best vertalen?

- A. aangezien
- B. hoewel
- C. terwijl
- D. toen

Vraag 14

Regel 25 καταμείνη

Verklaar het gebruik van de coniunctivus.

- A. futuralis
- B. generalis
- C. in finale bijzijn
- D. irrealis

Vraag 15

Regel 25 ῥοιᾶς

Benoem deze vorm wat betreft naamval, geslacht en getal.

- A. accusativus vrouwelijk enkelvoud
- B. accusativus vrouwelijk meervoud
- C. genitivus vrouwelijk enkelvoud
- D. genitivus vrouwelijk meervoud

Vraag 16

Regel 25 πολὺν χρόνον

Dit is een voorbeeld van:

- A. een accusativus lijdend voorwerp
- B. een accusativus van richting
- C. een accusativus van tijd
- D. een accusativus predicatieve bepaling

Vraag 17

Regel 26 en 27

Wie/wat worden respectievelijk bedoeld met αὐτόν en αὐτῆς?

- A. Plouton en Persephone
- B. Plouton en de oude vrouw
- C. Het pitje en Persephone
- D. Zeus en Persephone

Vraag 18

Regel 27 Καταμαρτυρήσαντος t/m Γοργύρας

Wat is het onderwerp van de genitivus absolutus?

- A. αὐτῆς
- B. Ἀσκαλάφου
- C. τοῦ Ἀχέρωντος
- D. Γοργύρας

Vraag 19

Regel 30 τοῖς θεοῖς

Citeer het Griekse tekstelement dat hiermee in contrast staat.

Vraag 20

Regel 30 παρά

Welk Nederlands woord heeft een etymologische overeenkomst met παρά?

- A. paraat
- B. parade
- C. paradijs
- D. parasol

Vraag 21

Regel 30 θεοῖς

Welk Nederlands woord heeft geen etymologische overeenkomst met θεοῖς?

- A. theogonie
- B. theoloog
- C. theorie
- D. theosofie

Vraag 22

In deze mythe worden rituelen en namen die een rol spelen bij de Thesmophoriën verklaard.

- a. Zo'n mythe noem je een:
 - A. aetiologische mythe
 - B. eschatologische mythe
 - C. genealogische mythe
 - D. kosmogonische mythe
- b. Geef uit regel 7 t/m 10 een voorbeeld van een ritueel waarvan de verklaring wordt gegeven.

Vraag 23

Schilderij van Frederic Leighton (1891), bron: Wikipedia.nl

Bekijk de bovenstaande afbeelding en noteer de namen van de afgebeelde personen van links naar rechts.

Einde